

Minä olen, vaikkakin olen syrjässä nykyisestä riehunnasta, katsonut velvollisuudekseni tämän kansan vuoksi ja oman kansalaismaineeni takia tulevien sukupolvien silmissä huomauttaa niistä epäilemättä vielä suuremmista vaurioista ja kärsimyksistä, joihin saatamme kansamme ja kulttuurimme, ellemme *nyt* koeta rakentaa rauhaa ja sovintoa. Sillä minä luulen, että se vielä *tällä* hetkellä olisi mahdollista, mutta jonkin ajan perästä ei. Jos minun ehdotustani ei hyväksytä tai jos se väärin tulkitaan, kuten viime aikainen toimintani monella taholla, en siihen mitään voi.

Sovinto voisi ehkä perustua *status quo ante* periaatteeseen, ennen sotaa vallinneen tilan palauttamiseen, täydelliseen amnestiaan, anteeksiantoon kaikille osaaottaville, miliisijärjestelmän palauttamiseen ja kaikkien muitten asioiden ratkaisun jättämiseen Suomen kansan *korkeimmalle vallalle*, Suomen kansan eduskunnalle. Olkoonpa tämän kokoonpano millainen hyvänsä: joka tapauksessa sekin on viime tapahtumista viisastunut. Pois hirveä kansalaissota! Sovintoa ja rauhaa Suomen kansan keskuudessa!

9. 4. 18.

SADAN VUODEN KULUESSA.

PUHE MOSKOVASSA-OLESKELUNI AIKANA

29. VI. 1919.

(Lyhennetty.)

Toverit! 14 p. syysk. 1812 seisoi kuuluisa Napoleon näillä Varpusvuorilla ja ihaili »kultakupoolista Moskova». Sata vuotta myöhemmin seisoo täällä vanha sotaveteraani Suomen luokkasotien ajoilta ja puhuu suomalaiselle kansanjoukolla.

En suinkaan ole tällä tahtonut asettua Napoleonin rinnalle; siihen luulen olevani sekä liian alhainen että liian ylhäinen: maailman suurimman sotaneron kanssa en mitenkään voi kilpailla, mutta maailman suurimman egoistin kanssa en myöskään tahtoisi asettua samalle tasolle.

Vastakohtaisuuden olen esittänyt vain sen takia, että se antaa aihetta erityisiin mietteisiin, hämmästyttävään vertailuun maailman menon suhteen.

Napoleon oli seisossaan Varpusvuorten kukkuloilla maailman mahtavin ihminen. Täydellisesti itsevaltiaana hän mielensä mukaan määräsi kansojen kohtaloista, paloitti maat ja maanosat, repi kansasta palasen ja liitti sen toiseen, särki usean kansan luonnollisen yhteyden ja määräsi näille osille ja kokonaisille kansoille, mitä hyväksi katsoi. Ja nyt — pyrkivät kansat itse, kansakunnat kokonaisuudessaan, määräämään oman kohtalonsa, oman kokoonpanonsa; ne eivät enää tahdo alistua kenenkään itsevaltiaan, eivät minkään muun kansan määräysten alaisiksi. *Todellisen* ja pysyväisen aloitteen tässä suhteessa on tehnyt Venäjän suuri kansa mahtavassa vallankumouksessa: vuoden 1917 toinen vallankumous vapautti täydellisesti Venäjän kansan ulkonaisista vaikutuksista; — niin, se teki vielä enemmän: sen, mitä *ei mikään edellinen valtiollinen suunta tai mullistus ole aikaansaanut* — se julisti jokaiselle kansakunnalle oikeuden *vapaaehtoisesti* määrätä *oman itsenäisyytensä*, vaikkapa se tapahtuisi Venäjän entisen kokonaisuudenkin kustannuksella. Ja näin sai Suomikin itsenäisyytensä, jota se turhaan oli tavoitellut Venäjän porvarillisten hallitusten aikoina. Muistammehan vallan hyvin miten nolon vastauksen Suomen hallitus sai Saksaltakin, kun se pyysi itsenäisyyttä: oli *ensin* käännyttävä Venäjän puoleen, ja bolshevismi myönsi periaatteensa mukaisesti sen, mitä ei mikään muu hallitus *siinä määrässä* olisi myöntänyt. Ja kiitos myös Suomen työväenliikkeelle, joka oli kasvanut niin mahtavaksi, *että se voi panna tämän pyrkimyksen*

alkuun ja etteivät Suomen porvariston liehakoimiset niitten Venäjän piirien edessä, jotka eivät sitä olisi myöntäneet eivätkä tulevaisuudessakaan myönnä, jos valtaan pääsevät, enää merkinneet ajan pitkään mitään. »*Bolshevismi ja Suomen sosialismi ovat luoneet Suomen itsenäisyyden — se tulee aina pysymään historiallisena tosiasiiana* —, ja tämä itsenäisyys olisi ollut todellinen kuten esim. Ruotsin ja Norjan, eikä, kuten nyt, näennäinen, ellei Suomen porvaristo *pelastaaksensa oman asemansa* olisi myynyt sitä ensin toisille ja sitten taas toisille suurvalloille.

Yhtä itsevaltaisesti kuin kokonaisista kansoista määräsi Napoleon yksityisten kansalaisten hengestä ja vapaudesta. Asia on nyt kääntynyt päinvastaiseksi: kansat määräävät nyt hallitsijoitten hengestä ja vapaudesta. Ja tämä ilmiö ei enää tule olemaan kuten välistä ennen sporadinen, tilapäinen, vaan *järkähtämätön periaate*. Keisareja ei enää ole Euroopassa yhtään, kuninkaittenkin luku vähenee. Se on ajan merkki, se osoittaa, minnepäin kuljetaan. Kaikkialla pyritään siihen, että *jokainen* kansalainen todellisesti olisi valtiollisessa suhteessa vapaa. *Jokaisen* kansalaisenkin *todellisen* valtiollisen vapauden perustuksen laski Venäjän suuri vallankumous. Napoleon voi vielä, kuten Heinen kuuluisa runo kahdesta krenatööristä niin mainiosti esittää, innostuttaa sotilaitaan siinä määrin, että he *mielellänsä* uhrasivat henkensä hänen ja yläluokan itsekkäitä tarkoituksia varten — nykyään kieltäytyvät sotilaat joukoittain semmoisista tehtävistä, ja koko porvarillinen maailma romahtaa silloin raunioiksi, kuten jo tunnettu porvarillinen taloustieteilijä Em. de Laveley ennusti, kun sotilaat, porvariston ja yläluokkien kannattajat, eivät enää tottele käskijöitään. Ja tällaista tulee aivan varmaan *läheisessä* tulevaisuudessa tapahtumaan yhä laajemmassa mittakaavassa. Sotilaat lähtevät tappeluun ja kuolemaan nyt enää vapaaehtoisina vain silloin, kun puolustavat omia ja omiensa etuja — ja samalla koko ihmiskunnan —: selvemmin kuin mit-

kään muut ovat tämän osoittaneet Venäjän punaisen armeijan sotilaat; uljaasti he ovat — puutteellisesta johdosta, petoksista ja muista vaillinaisuuksista huolimatta — puolustaneet sitä, mitä pitävät kalleimpanaan: koko kansan ja koko maailman syvien rivien oikeuksia ja tulevien sukupolvien kalleinta perintöä. Palautta-kaamme vain muistiimme Kronstadtin ja Krasnaja Gorkan äskeiset tapahtumat! —

Ja sosiaalinen, yhteiskunnallinen tilanne, mitenkä se onkaan muuttunut Napoleonin ajoilta, sadan vuoden kuluessa. Babeufin kumous Ranskan suuressa vallankumouksessa oli ensimmäinen oire, joka viittasi yhä laajempiin proletaarisiin vallankumouksiin. Ja ne tulivatkin toinen toisensa perästä. Ensin vuosien 1830 ja 1848 mullistukset. Sitten Parisin Kommuuni v. 1871, jolloin köyhälistö ensi kerran otti vallan käsiinsä. Mutta se otti sen vaillinaisesti ja teki suuria virheitä — sentakia se kukistui. Mutta Venäjän kiusattu kansa teki v. 1917 puhdasta. Mitä vaikuttaa asiaan, jos joku takaskel matkalla sattuu: sekä liikkeen ystävät että sen viholliset näkevät kuitenkin selvästi, että tässä on kysymys vain *ajasta*. Ukkonen jyrisee, ja salama iskee sittenkin siihen, mihin sen pitää iskeä! —

Olot luovat itsestään vallankumouksen, olot vievät sen eteenkinpäin. Mutta ihmiset ovat myöskin olemassa pyrkimyksineen, harrastuksineen. Minkä olot ovat herättäneet eloon, sitä edistävät ihmiset toiminnallaan. Kun me elämme suurten tapausten keskellä — *niin suurten*, että tuskin milloinkaan vielä *ihmiskunnan historiassa on ollut tärkeämpää aikakautta*, tärkeämpiä kysymyksiä ratkaistavina — silloin me, elävät ihmiset, emme saa istua kädet ristissä, vaan meidän tulee innokkaasti toimia siihen suuntaan, mihin historian käsi viittaa. Ja se viittaa yhä kasvavaan kansanvaltaan, syvien rivien onnellisempaan elämään, niiden valoisampaan tulevaisuuteen, joka nyt on toteutumassa.

Mitä on sata vuotta ihmiskunnan elämässä? Vesipisara valtameressä. Englannin suuri tiedemies Kelvin

laski, että »interglasialisesta aikakaudesta», jolloin varsinainen ihminen — alkuansa ehkä onkimadon sikiö, kuten Bölsche y. m. arvelevat — ilmestyi luomakuntaan, olisi kulunut noin 3—4 miljoonaa vuotta. Mitä on tosiaan sata vuotta tähän verrattuna! Hiekkajyvän suunnattoman suuressa korvessa!

Ja tässä ajassa, siitä alkaen kuin Napoleon seisoi Varpusvuorilla tähän hetkeen asti, on tapahtunut niin äärettömän paljon! Eikö sitten maailma edisty. Edistyy varmasti, kulkeepa eteer.päin oikein jättiläisaskelin. Alkuihminen eli luolissa melkein eläinten tavoin; sivistys on yhä enemmän kohottanut hänet luonnon heraksi ja käskijäksi. Ja yhteiskunnallinenkin taso yhä leviää, laajenee! Kun tuotantovoimat kehittyvät, kehittyy myös yhteiskunnallinen taso, yhteiskunnallinen vapaus ja kansakuntien vapaus. Yleismaailmallinen veljeys astuu yhteiskuntaluokkien *valtiollisen* epätasaisuuden, valtiollisen orjuuden ja kansojen keskinäisen vihamielisyyden tilalle. Tämä ei ole mikään utopia; *kaikki* merkit viittaavat sinnepäin.

Mutta me emme siihen päämaaliin pääse, ellei jokainen innokkaasti ja pontevasti siihen pyri. Pois siis laimeus ja leväperäisyys! Vallankumouksen suurin, *vaarallisin vihollinen on vallankumouksellisen hengen laimentuminen.* Jokaisen täytyy uutterasti, väsymättömästi kantaa kortensa uuteen rakennukseen! —

Kun minä nyt täältä ylhäältä katselen, kuten kerran Napoleon, kultakupoolista Moskovata; täytyy mieli eriskummallisilla tunteilla. Minä näen Kremlin ja muut vanhat rakennukset, jotka elävästi muistuttavat minua entisyydestä, menneistä ajoista, jolloin vallitsi itsevaltius ja orjuus — kaiken vapauden vastakohtat. Mutta tämä näky johtaa minut samalla ihanaan, loistavaan kangastukseen, nousevana aamun sarastuksena valoa kohti, se johtaa tulevaisuuteen, läheiseen tulevaisuuteen, jolloin ihmiskunta alennustilastaan nousee ja kohoaa, ja kaukaisempaankin tu-

levaisuuteen, jolloin ihmiskunta on kokonainen *veljeskunta iloisia, onnellisia ihmisiä täydellisen tasa-arvoisuuden pohjalla.**)

MIKSI RYÖSTÖRETKET ITÄKARJALAAN EIVÄT MILLOINKAAN ONNISTU?

Prof. Voionmaa on kirjassaan »Suomen uusi asema» lausunut (siv. 207): »Monisatavuotinen kehitys on osoittanut, että kansallisuudet useimmiten ovat sitkeämpiä ja muuttumattomampia olentoja kuin valtiot. Turhaan ovat imperialistiset valtakunnat kaikilla sortokeinoillaan koettaneet tukahduttaa valveutuneiden »rajakansain» ja »irridentein» kansallisia pyrkimyksiä.» Aivan oikein. Varsinkin viimeaikainen kehitys on osoittanut, että ilmeisesti kuljetaan tähän suuntaan. Kansallisuus perustuu, kuten m. m. jo Snellman niin pontevasti mieliin painoi, yhteiseen kieleen. Kieli on kansallisuuden yhdyssiteenä ja siinä ilmenee, kuten ensimmäisinä selvästi osoittivat prof. Steinthal ja Lazarus, yhteinen kansanhenkikin. Mutta lukuunottamatta tätä enemmän sentimentaalista puolta kieli on mukava, vieläpä mukavin *välikapale* sitomaan joukon ihmisiä yhteen yhteistä toimintaa varten. Jotta tämä yhteistoiminta vihdoin lujemmin kiinnittäisi kaikki maailman kansat yhteen ja siten mikäli mahdollista lisäisi veljellisyyden tunnetta niiden kesken, on keksitty yhteinen maailmankieli (Esperanto tai Ido), joka ei tahdo eikä arvattavasti voikaan poistaa kansankieliä, vaan toimii yhdyssiteenä kansakuntien välillä. Kieli on etupäässä mukavuudesta syntynyt, eikä sen merkitystä muuten sovi nationalistisella ja chauvinistisella tunteilulla liioitella.

*) Tämä puhe oli aiottu pidettäväksi Varpusvuorella lähellä Moskovaa, mutta huonon ilman takia siitä ei tullut mitään.